

Σπηγιότυπο από την περιφορά τής εικόνας τού πολιούχου τής Λέσβου Ταξιάρχη

πούσε. Στο αντίκρισμά του άκρατος ενθουσιασμός επικρατεί. Ο Καραμούζος κατευθύνεται στο Διοικητήριο και παραδίδει τελεσίγραφο του ναυάρχου Κουντουριώτη στο μουτεοσαράμη Εράμι Μπέη, για την παράδοση της πόλης εσκα σιλατων αντός τριών ωρών. Αυ-

τή την πρόταση τη δέχτηκαν όλοι, εκτός από το φρούριο ράφο Αμπντούλ Γκανί, που δήλωσε ότι θα αντιτάξει άμυνα μέσα στην πόλη. Ζωηρές υπήρξαν οι διαμαρτυρίες των αντιρρούσων των δύο κοινοτήτων και των προ-

ένων της Μυτιλήνης.
Στις 11 η ώρα επιτροπή από το Μητροπολίτη Κύριλλο, το βαλή Έκρεμι μπέτη και τους προξένους των ξένων δυνάμεων, έφθασε στο θωρητό «Αβέρωφ» και ο βαλής έθεσε τρεις προτάσεις στο ναύαρχο Κουντουριώτη.

Αυτός δέχτηκε, για να μη συμβεί κακό στους κατοίκους της Μυτιλήνης, ν' αποσυρθεί στο εσωτερικό του νησιού ο τουρκικός στρατός και να κάνει ό,τι θέλει για την άμυνά του.

Έδωσε ακόμα μία ώρα προθεσμία και στις 1:30 άρχισε η νικηφόρα αποβίβαση του ελληνικού στρατού σε διάφορα μέρη των τοποθεσιών. Στο λημάνι, στην Πετρόσκαλα και στην Επάνω Σκάλα. Υστερα από 450 χρόνια σκλαβιάς οι Μυτιληνιοί ξόνων την δύναμη ώρα του λυτρωμού τους.

Το παραλήρημα του πλήθους ήταν αφάνταστα συγκινητικό. Η εφημερίδα «Λαϊκός Αγώνας» της 8 Νοεμβρίου 1912 γράφει: «Ο ένδοξος ελληνικός στρατός, το καμάρι μας, αποβιβάζεται εκ των πολεμικών μας πλοίων. Είναι ακριβός μία και ημίσεια ώρα και οι πεζοναύτες και οι πεζοί στρατιώτες μας, με τον φρεάτιον οπλισμόν των μάνλιχρο και με όλας τας αποσκευές των, επιβιβάζονται και σποιβάζονται εις τας φορτηρίδας και τας λέμβους, που πρόθυμα προσερέθηκαν από τους Μυτιληνιούς ιδιοκτήτες».

Η εφημερίδα «Λέσβος» της 8 Νοεμβρίου 1912 γράφει: «Η αγγίη ομοία ταύτης ποτέ άλλοτε δεν θ' ανατελή, επρόβανε εις τον ορίζοντα και ήρξαντο να διαλύουνται τα βαθέα σκότη και το χλωμόν της φως, το ολόεν ε-

ΙΣΤΟΡΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ

Η Λέσβος είναι τρίτο σε έκταση Ελληνικό νησί στο βορειοανατολικό Αιγαίο με έκταση 1630 τ. χλμ. και απέχει από τον Πειραιά 188 ναυτικά μίλια (12 ώρες περίπτων). Το νησί κατοικήθηκε για πρώτη φορά γύρω στο 3000 π.Χ. από κάποια μικροσπανεγική φυλή συγγενική με τους Τρώες. Οι πρώτοι Έλληνες, που εγκαταστάθηκαν στη Λέσβο γύρω στο 1000 π.Χ., ήταν οι Αιολείς. Τον 6ο π.Χ. αιώνα, επί τέραννου Πιττακού, ο οποίος ήταν ένας από τους επτά οικισμούς της αρχαιότητας, άνθισε η πόλη, με την εμφάνιση του Αλκαντίου και της περιφημίας Σαπφούς, οι οποίοι δημιούργησαν τη μελική πούλη, καθώς και του κιθαρωδού Αρώνα, που θεωρείται παπέρας του διθυράμψου. Παράλληλα με τις τέχνες, οι Λέσβιοι επιδόθηκαν και στο εμπόριο.

Το 492 π.Χ. οι Πέρσες υπέταξαν τη Λέσβο. Μετά την ήταν τον Περσόν στους Μηδικούς Πολέμους, το 479 π.Χ., το νησί απέλευθερώθηκε και εντάχθηκε στην Αθηναϊκή Συμμαχία. Το 338 π.Χ. είναι στο πλευρό του Φιλίππου της Μακεδονίας κατά τον Περσόν και μετά του Μεγάλου Αλεξανδρού. Κατά τα τέλη του 3ου π.Χ. αιώνα, η Λέσβος περιήλθε στους Πτολεμαίους της Αιγύπτου και το 79 π.Χ. καταλήφθηκε από τους Ρωμαίους.

Κατά τους βυζαντινούς χρόνους, το νησί αποτελούσε πολυτελή τόπο εξορίας. Εδώ έζησαν εξόριστοι η Βιζαντινή αυτοκράτειρα Ειρήνη, ο Συμεώνος Μέγιστρος, ο αυτοκράτορας Κονσταντίνος Θ' ο Μονομάχος και άλλοι..

Μετά την απέλευθερωση της Ελλάδας, η Λέσβος παρέμεινε υπό οθωμανική κατοχή. Κατά το πρότο Βελκανικό Πόλεμο, το 1912, ο ελληνικός στρατός κατέλαβε το νησί. Έκτοτε, η Λέσβος ανήκει στην Ελλάδα.

Τα πρώτα μνημεία της χριστιανικής Λέσβου είναι τα υπάρχοντα λεύκανα Κατακόμβης-Μαρτυρίου. Το Μαρτύριο το χριστιανούσαν οι πρώτοι χριστιανοί της Μυτιλήνης κατά τους χρόνους των διωγμών για να ενταφίαζουν τους μάρτυρες. Ανήκει στον 3ο αιώνα μ.Χ. καθώς έχει σχήμα σταυρού. Αργότερα κατά τον 5ο αιώνα χτίζονται οι περίφημες Βασιλικές, δεύτερη της ακμής του χριστιανισμού στη Μυτιλήνη.

Μερικά από τα αξιόλογα αρχαιολογικά μνημεία είναι το Βιζαντινό κάστρο το οποίο κατασκευάσθηκε την εποχή του αυτοκράτορα Ιουστινιανού, το αρχαίο θέατρο - ένα από τα μεγαλύτερα της αρχαιότητας - χωρητικότητας 15.000 θέσεων, το απολιθωμένο δάσος (δημιουργήθηκε πριν από 16-22 εκατομμύρια χρόνια), παλαιοχριστιανικές εκκλησίες καθώς και περιφημίες Βασιλικές.

Η Λέσβος είναι ένα καταπράσινο νησί με πλούσια βλάστηση. Το νησί προσφέρεται για τουρισμό όλο το χρόνο, ιδιαίτερα τους καλοκαιρινούς μήνες. Οι κάστοι αισθολούνται με την γεωργία, την αλιεία και φυσικά τον τουρισμό. Από τα τοπικά προϊόντα ονομαστό είναι το λάδι και το λαδοτύρι, τα γαλακτοκομικά, τα κρέατα και φυσικά το ξακονούσι σε όλο το κόσμο ουζό. Κυριότερα μέρη του νησιού

είναι εκτός της Μυτιλήνης, η Βαρειά, το Πλωμάρι, η Θερμή, η Ερεούς, το Σάργι, ο Μόλμπος, ο Αγιάσσος, η Καλλονή.

Οι οικονομικές και κοινωνικές αλλαγές των δομών της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας από τα μέσα του 19ου αιώνα, επηρέασαν άμεσα και έμμεσα τη Λέσβο. Η φαγδαία ανάπτυξη των οικονομικών δραστηριοτήτων, κυρίως από την πλευρά του χριστιανικού πληθυσμού, συνδυάστηκε με την άνοδο του βιοτικού και εκπαιδευτικού επιπλέοντος. Η Μυτιλήνη καθιερώθηκε ως επίνειο ολόχληρου σχεδόν του νησιού στον τομέα του διαμετακομιστικού εμπορίου, με τη συγκρότηση διαδύλων συνεργασίας και επικοινωνίας με τα μεγαλύτερα εμπορικά κέντρα της εποχής, όπως τα λημένια της Μικράς Ασίας και της Μαύρης Θάλασσας, αλλά και της Αιγαίου και της Δυτικής Μεσογείου. Ακόμα και όταν οι φυσικές στινθήκες αντιστρατεύτηκαν στη διαφανώμενη ανάπτυξη (όπως η πυρκαγιά του 1851 και ο μεγάλος σεισμός του 1867 που κατέστρεψε σπίτια και μέσα παραγωγής), η οικονομική ενημερία προσέφερε την ώθηση για ανασυγκρότηση.

Στις αρχές του 20ου αιώνα οι κάστοι και ανέρχονταν στις εικοσιπλέντε με τριάντα χιλιάδες, από τους οποίους το 85% ήταν χριστιανοί ορθόδοξοι, το

12% μονοσιλιάνοι, ενώ ένα 3% περίπου καθολικοί, εβραίοι και χριστιανοί Αρμένιοι. Το ιστορικό κέντρο της πλήθης στην περιοχή έχει σύγχρονη γέραση από την οδό Ερμού. Ενδεικτικός είναι ο αριθμός των χριστιανικών ναών (10) και των μονοσούλμανικών τεμενών (10 τζαμά, 4 τεκέδες, 1 μεντρεούς), που τοποθετούνται στην περιοχή αυτή. Ανάλογη είναι και η παρονοία των ιστορικών εκπαιδευτικών ιδρυμάτων του τόπου, όπως το Ελληνικό Γυμνάσιο, το Παρθεναγορείο, το Σχολαρχείο, αλλά και τα μονοσούλμανικά Ιππινταντίε και Ινταντίε.

Το κάστρο παρέμεινε το σύμβολο της οθωμανικής κυριαρχίας, ενώ γύρω του συντειρώθηκε το σύνολο του μονοσούλμανικού πληθυσμού. Το ελληνικό στοιχείο αναπτύχθηκε στο νότιο κομμάτι της πόλης. Μετά το 1923 η εικόνα αλλάζει με την αποχώρηση των μονοσούλμανων και την εγκατάσταση των προσφύγων. Οικοδομούνται νέες συνοικίες και μεταβιβάζονται τίτλοι ιδιοκτησίας. Παρά τις επιπτώσεις της Μικρασιατικής Καταστροφής στην οικονομική και κοινωνική ζωή, οι εμπορικές δραστηριότητες και η βιομηχανική παραγωγή διατηρούνται ακμαίες και αποδοτικές μέχρι το 1940.